ספרים

איש לא נפל במקרה

הפעמון צילצל. פנינה זלצמן, הפסנתרנית הצעירה, ניגשה לדלת. „שמך פנינה זלצמן? יש לך אח בשם יאיר? כן? הוא נפצע. קצת. לא באופן רציני. איננו בסכנה, הוא עלה על מוקש. הרגל הימנית פצועה. את ודאי רוצה לראות אותו. הוא ביקש לא להודיע להורים. מוטב שלא תגידי להם כלום.״

פנינה עלתה על ג׳יפ, נסעה דרומה. הדרך היתה ארוכה מאד. אט אט, תוך כדי נסיעה, שמעה מה קרה: יאיר עלה על מוקש, היה בהכרה מלאה. אך לא היה טרנספורט. קרה אשר קורה, מטבע המלחמה, להרבה חיילים בחיל־הרגלים: הוא הגיע במאוחר לבית־החו־לים. שם כבר היה צורך לנתח, לקטוע רגל.

בבית החולים לא ניתן לה לגשת לאחיה. האחיות הסתירו אותו. מה יש? „הוא מקבל זריקה,״ ניחמו.

אולם האחות הראשית אמרה את האמת: יאיר ולצמן היה במצב של גסיסה. לא היתה תקוה רבה שיעבור את הלילה.

יאיר התאהב בכינור. יאיר זלצמן היה רק אחד מרבים. אולם כשמדברים על רבים נוטים, לעתים, לשכוח שכל אחד מן הרבים האלה היה אדם בפני עצמו, בעל תכו־נות אישיות, כשרונות אישיים — עולם בפני עצמו.

תכונתו המיוחדת של יאיר, כתכונת אחו־תו, היתה הנטיה למוסיקה. בניגוד לאחותו, הפסנתרנית, התאהב יאיר בכינור, אף כי מטרתו הסופית היתה להיות מנצח. בנובמבר 1947 נסע לצרפת ללמוד. ליא היה הכל מית־דר כשורה, היה משתלם משך כמה שנים, חוזר כנר או מנצח, מפלס לעצמו דרך לקאר־יירה. במרוצת הימים היה שמו מתפרסם: עוד כשרון צעיר, יליד הארץ.

אלא שכעבור ימים ספורים שמע יאיר, איש הגדנ״ע מגיל 14, כי המלחמה פרצה בארץ. מחשבתו הראשונה, כמחשבתם של רבים אחרים: ללבוש את כובע הגרב, להתגייס. אולם הסוכנות היהודית מצאה לו תפקיד אחר: היו דרושים מדריכים, יודעי צרפתית, שיוכלו להכין מתנדבים בצרפת. יאיר נשאר במרסייל, עסק באנשי הגח״ל. אולם הוא נמ־שך לשדה הקרב. לבסוף ניתן לו לבוא. הוא שמע שחסרים אנשים בנגב, התנדב לשם. כמפקד־כיתה בביר־עסלוג׳, בנגב הדרומי, יצא לשליחותו האחרונה.

כמדריך, טיפוס הפוך. השפעתו של תפקיד על עציר כזה היתה מוזרה. בדרך כלל היה מפוזר — יוצא לקנות משהו בחנות המכולת ומגיע לצפון העיר, מבלי שידע לשם מה יצא מן הבית. היה חסר לו מושג הזמן. אולם יאיר, מדריך הגדנ״ע, היה טיפוס הפוך: דייקן, יודע את תפקידו.

לא יודעים לירות. יוסף סימבול, בן פתח־תקוה, היה כמעט טיפוס הפוך. איש הפועל, בן משפחת פועלים, היה מחונן באופי בלתי־אמנותי בהחלט: איש־המעשה, מפזר סביבו בטחון עצמי ותכליתיות, היה כמעט הארכי־טיפוס של החייל העברי בחדשים ה־ראשונים של המלחמה. תפקידו: סייר. אך למעשה היה יותר: כאיש פלמ״ח ותיק, נטע בדוגמתו האישית אומץ־לב בלב חיילי החי״ש הירוקים שיצאו לקרבם הראשון, יעץ בעדי־נות למפקדים החדשים מה עליהם לפקד.

המעשה המאפיין את האיש: כשעפו הקל־עים בכפר ערבי שנכבש בפעולת נחשון, וצ־עירים תל־אביביים, שזה היה קרבם הרא־שון התכופפו, עלה יוסף על אחד הגגות הק־מורים, עישן סיגריה בשלוות־נפש, עיק למטה, לחיילים המתפעלים: „אתם רואים, אתם לא יודעים אפילו לירות!״

גם יוסף סימבול • מת כאשר היה צריך למות: כשנתקלה השיירה האחרונה לירוש־לים בכביש הישן במארב ערבי בשער הגיא, סיפס בראש כמה מתנדבים על הגבעה התלו־לה כדי לנתק את עורף הערבים, נורה ונפל.

המחיר האמתי ששולם. הספרים המוצאים על ידי המשפחות לזכר בניהם, אח־דים מבין רבים, הם טראגיים לא רק מפני תוכנם, אלא בגלל עצם הופעתם. שלוש שנים אחר שנפלו הבנים עוד מחבטים ההורים בשאלה: כיצד להנציח את בניהם. הורים רבים מרגישים את הצורך לעשות משהו פן יישכח בכלל שבנים אלה היו חיים אי־פעם, שנפלו ולשם מה נפלו.

• יאיר — בהוצאת המשפחה — 62 עמודים.

• נר זכרון ליוסף סימבול — בהוצאת המשפחה — 123 עמודים.

אנשים

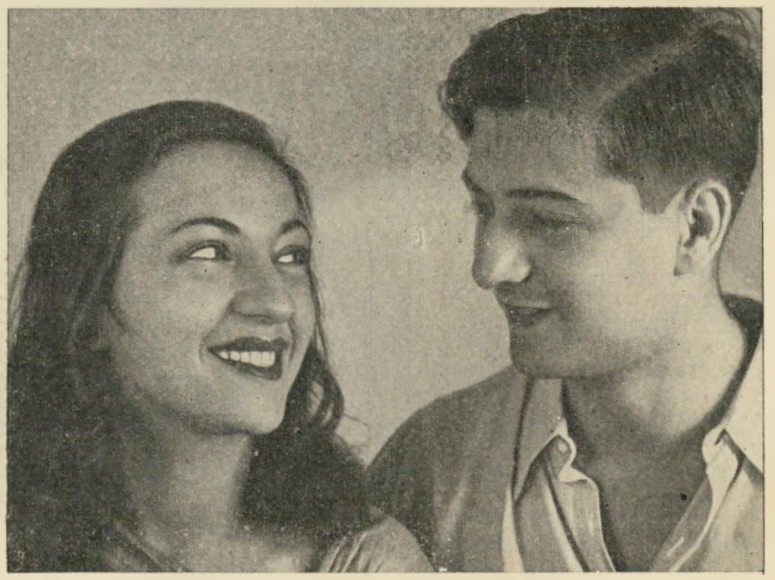

יאיר זפנינה זלצמן
שליחות אחרונה

המשרת הצע״ד

אחר שסיים שנת לימודים אחת באוניברסי־טת לונדון החליט **יגאל אלון**, מפקד הפל־מ״ח שהפך סטודנט לכלכלה, לעבור לאוני־ברסיטת אוקספורד, החשובה והמכובדת באו־ניברסיטות אנגליה. למרות שכחניך בית־הס־פר ההקלאי על־שם כדורי חסר תעודת בג־רות מתאימה, הקלה הנהלת האוניברסיטה בקבלתו, תוך התחייבות הסטודנט שהיה אלוף־פיקוד לעמוד בבחינות השלמה משך שנת הלימודים.

בגנותו את משכורתו הירודה של מלך אנ־גליה, **ג׳ורג׳ הששי** (המסתכמת ב־410 אלף לירות) גילה עיתון אנגלי גילוי מעניין: את הוצאות ניקוי החלונות שבחזית ארמון המלך, בקינגהאם, נושאת הממשלה הבריטית. אך הוצאות ניקוי החלונות הפנימיים מכוסות מכיס המלך.

במות **המלכה עמליה** בת ה־86 בצרפת, לא זכרה כמעט איש. אך יודעי דבר זכרו כיצד הצילה, בהיותה מלכת פורטוגל, את חיי בנה כאשר הכתה בזר פרחים מכות נאמ־נות מתנקש שהרג את בעלה, בכורה ועמד ליטול את חיי בנה השני ברצח 1908.

בקבל **מיכה הראל**, מלכת היופי, מכתב ממעריץ אלמוני בארצות־הברית נתקלה בב־קשה לא רגילה לגבי מלכות יופי: המעריץ ביקש לשלוח צעצועים וציוד לגן־ילדים. ה־סבר: מקצועה של מלכת היופי, גננת.

בעלות **זלמן** (הלוחות הגנוזים) **שניאור** לישראל, החליט להעביר לחזילתו הנאה בי־מת־גן גם את שני בניו: את בכורתו **רב־קהירינה**, רקדנית האופירה הניו־יורקית ואת בנו החימאי **יעקב**. אולם כאשר שלטו־נות ארצות־הברית בקשו את הבן לעבוד במח־לקת האנרגיה האטומית של אוניברסיטת קלי־פורניה נאלץ להסתפק בבכורה הרקדנית שת־עלה ארצה עם סיום העונה הניו־יורקית.

בהגיע ארצה הפסל **ג׳ ז׳ דיויזדסון**, שהת־פרסם בפסליו ובתכניתו לפסל את מאת גדולי הדור, נזדרז ירושלימה, קבע את הפסל היש־ראלי המתאים למאה גדולי הדור. הנושא: שרת העבודה **גולדה מאירסון**.

הפסנתרן **איכסנדר אונינסקי** שנתפר־סם בארץ לפני שנתיים כשופיניסט מובהק, התרומם מעל הפסנתר בקונצרט הפרידה שינ־ערך לו על־ידי התזמורת הפילהרמונית, בי־קש מהמנצח האוסטרי **קארל רנקל** להחזיר את כל התזמורת מספר קטעים אחורה. ההס־בר: אונינסקי דלג, מתוך שכחה, על אותם קטעים, הרגיש בכך במאוחר.

בשעת ערב קריאות ביניים בכנסת נמאס הדבר ליו״ר הותיק, **יוסף שפרינצאק**, שלא הצליח להשתלט על המצב. צעק לעבר צירה הערבי של מפ״ם, **רוסתום בוסטוני**, היושב בכנסת ארבעה חדשים בלבד: „חבר הכנסת בוסטוני, כבוד ליושב־ראש! זה צריך ללמוד ואתה עוד לא ישבת בשום פרלמנט!״

השבוע הסביר **ג׳ון בגוט גלאב באר־שא**, מפקדו האנגלי של הלגיון הערבי, כיצד זכה בקאדילק החדשה שלו. בבקרו שבועית מספר לפני רצח **עבדאללה** בבית המלך, נזכר כי מכוניתו הפרטית נתקלקלה, ביקש לצלצל למוסכי הלגיון לשלוח ג׳יפ להובל־תו. „אין צורך בכך,״ אמר עבדאללה, „קח אחת ממכוניותי!״ כשהגיע גלאב באשא לבי־תו בקאדילק חדשה, יצא נהגה, הצדיע, הניש את המפתחות, השאיר בכך את המכונית בידי גלאב באשא.

בספר ראש עיריית חיפה, **אבא חושי**, בגאוה על הצלחת מבציעו לחבריו במועצת העיר, ציין במיוחד את עקירת נגע הצפירות שנתקבל, לאחר מכן, בכל הארץ. אולם אותו רגע פתחה מכונית ציפרנית שחנתה ליד בניין העירייה בצפירה רבתי, הפרה את ההשלייה.

סיפר **אפרים אילין**, ממנהלי קייזר־פריי־זר החיפאי, בשובו מתצוגת מכוניות בצרפת, בשמו של עומס בנמל מרסייל: „לכל הרו־חות, לפני שלוש שנים העמסנו נשק לישראל ועכשיו אנו כבר פורקים מכוניות משם!״

במסיבת עיתונאים שנערכה על ידי משטרת התנועה בתל־אביב הציע **אברהם זומברג**, איש שערים, יומן פועלי אגודת ישראל, שזכה לכינויו בגלל מנהגו להתפרץ בין עיתונאים, לבשר: „היום יש לי בומבה (פצצה) בעיתון!״ להרחיב את שטח ההסברה נגד המוות בדרכים גם לבתי הקולנוע. העיר איש דבר **דן פינס**: „למה לא בבתי כנסת.״

אמר **גרא גרא**, מ״מ מנהל שירות בתי הסוהר, בן ה־58 ובעל השערות המכסיפות, לאנשי מועדון רוטארי בחיפה, כשבא להרצות לפניהם על שיקום האסירים המשוחררים, כא־שר נשאל כיצד הוא נראה כה צעיר: „אני מוכרח, כי אני משרת מדינה צעירה.״

תשבץ 93

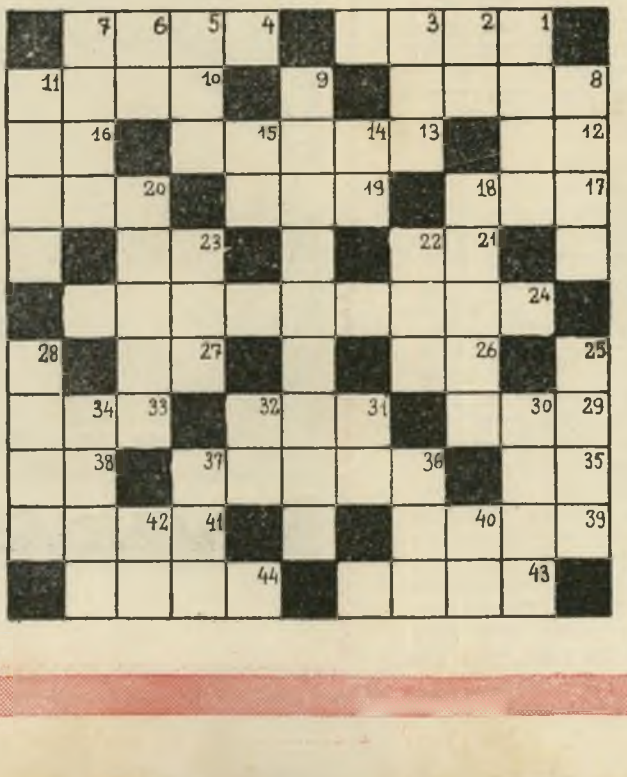

מאוזן: 1) נבור שקספירי; 4) חבוי; 8) מכלי הכהן; 10) „רוצח״ מקצועי; 12) חץ; 13) לטאה קטנה; 16) אונקל; 17) חיה בעלת קרנים גדולות; 19) חטיבה; 20) מאבות החקלאות בארץ; 21) כלי המשמש בסעו־דה; 23) צרף המרגלית; 24) מדינה דרום אמריקאית; 26) רחמנא ליצלן; 27) לחות; 29) עצם בראשנו; 31) חומר טיח; 33) ירח; 35) פקודה; 36) נתיב; 38) מטבע צרפתי; 39) עצל; 41) שטיח; 43) מעו־נות השנה; 44) אח.

מאונך: 1) יראה; 2) מוץ; 3) מדינאי צ׳כי מלפני מלחמת העולם; 5) דורון; 6) נהר בדרום אפריקה; 7) חלום רע; 8) קבוצת אנשים; 9) ישוב בשרון; 11) „אנם״ חשמלי; 14) אשף; 15) קיים; 18) מולדת; 20) מין פרח; 22) ממשפחת האמנים; 23) משכן לעדר; 25) נלעג; 28) חמור הבר; 30) סמל לאדם עשיר; 31) שאינו אריב; 32) כלי קיבול; 34) באור; 36) בזדיזות; 37) צורר ליהודים; 40) נהר באיטליה; 42) רוב של שני שלישים.

פתרון תשבץ 92

מאוזן: 1) אבקן; 5) מיאון; 10) קרקע; 12) דנל; 14) רם; 16) וירה; 18) בן; 19) מיחם; 21) ערבוביה; 22) שכם; 23) טום; 24) בל; 25) ההרוג; 27) תום; 30) נתן; 31) אימבר; 33) מח; 35) רוק; 36) רש״י; 38) שלומיאל; 39) מנלב; 40) לח; 41) יפתח; 43) נו; 44) לוע; 46) ניצן; 48) מחתרת; 49) שביב;

מאונך: 2) בק; 3) קרום; 4) נקי; 6) יד; 7) ענרי־נום; 8) ול; 9) חרמש; 11) ערעור; 13) הנהלה; 15) מיכה; 17) הרם; 18) ביב; 20) חמרן; 23) טון; 26) התעמלות; 27) תיק; 28) מברג; 29) ממשלה; 31) אולפן; 32) רשלן; 34) חלה; 35) ראי; 37) יבום; 39) מחצב; 42) תיש; 44) לח; 45) ער; 47) נ״י.

פתרון חידון הארץ

1) עין השופט; 2) אביחיל; 3) בית־אלפא; 4) חרב לאת; 5) ראש־פנה; 6) טירת צבי; 7) מקווה ישראל; 8) בני־ברק; 9) יד מרדכי; 10) ראשון־לציון; 11) חפצי־בה; 12) פתח־תקווה; 13) גזר; 14) ראש העין.

פרסי ספרים לפותרי חידון הארץ

צפורה גוכמן, ת״א, בית־לחם 27; צבייה גלי־בוב, ירושלים, ת. ד. 20; מיכאל גרינשטיין, הרצליה, רחוב סוקולוב, בית אוריאלי; יחיאל שלומי (פריד), כפר גנים א׳, רחוב היבנר; שוש־נה תנורי, ת״א, שלום עליכם 18.

פרס לפותרת תשבץ ענק

צביה ארונסון, ירושלים, רחוב הנסיכה מירי, זוכה בטיסה לאילת.

פרסי ספרים לפותרי תשבץ 89

צפורה בן־דוד, ירושלים, שכונת אחוזה; חנה לוי, חיפה, דרך הים 140; דב שפיצר, תל־אביב, השרון 12.

פרסי ספרים לפותרי תשבץ 90

צבי נוניונדסקי, חיפה, השילוח 9; חיים נוידברג, תל־אביב, השופטים 16; דליה המפל, תל־אביב, יהודה הלוי 97.